

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 21/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av utlänningslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 juni 2005 en proposition med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 78/2005 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lämnat utlåtande i ärendet (AjUU 10/2005 rd). Utlåtandet har bifogats detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- EU-medarbetare Anne Laakko, inrikesministeriet
- överinspektör Olli Sorainen, arbetsministeriet
- resultatenhetschef Tutta Tuomainen, Utlänningsverket
- överinspektör Annika Parsons, Minoritetsombudsmannens byrå

- kontaktchef Marika Tammeaid, Helsingfors universitet
- jurist Kalle Räisänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- internationell sekreterare Salla Heinänen, AKAVA rf
- intressebevakningssekreterare Ville Kopra, Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund — SAKKI ry
- internationell sekreterare Janna Koivisto, Förbundet för Studentföreningar vid Yrkeshögskolorna i Finland rf
- arbetsmarknadsombud Merja Berglund, Företagarna i Finland rf
- internationell sekreterare Inka Leisma, Finlands Studentkårers Förbund FSF rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- undervisningsministeriet
- Finlands Kommunförbund
- Finlands näringsliv.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att utlänningslagen kompletteras med bestämmelser som underlättar för utländska studerande att söka sig ut i och få till-

träde till arbetslivet i Finland. I lagen föreslås vidare en del tekniska korrigeringar.

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Riksdagen antog vid 2004 års riksmöte en totalreform av utlänningslagen (FvUB 4/2004 rd — RP 28/2003 rd). I linje med förvaltningsutskottets betänkande förutsatte riksdagen att regeringen noga följer med hur den nya utlänningslagen fungerar och tillämpas och i uppföljningen ger akt bl.a. på hur det kan göras lättare för utländska studerande att få arbeta i Finland. Utifrån uppföljningen och den anknytande utredningen förväntas regeringen i förekommande fall snabbt och ärendespecifikt komma med förslag till ändring av den nya utlänningslagen.

Den föreliggande propositionen avser främst att underlätta för studerande från så kallade tredje länder utanför Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet att söka sig ut i och få tillträde till arbetslivet här. På sikt är ambitionen att locka mer utländsk arbetskraft till vår arbetsmarknad. Invandringen av studerande är ett sätt att säkra tillgången till arbetskraft när befolkningen åldras.

Studerande som förvärvsarbetar

Med stöd av 45 § 1 mom. 3 punkten i utlänningslagen (301/2004) beviljas en utländsk studerande tillfälligt uppehållstillstånd. Det första uppehållstillståndet beviljas i regel för ett år. Det fortsatta tillståndet kan vara längst 3 år. Då är villkoret att den studerande har gjort framsteg i studierna. I praktiken beviljas en studerande fortsatt tillstånd för ett år i sänder för att tillståndsmyndigheten regelbundet ska kunna kon-

trollera studieprestationerna. Upphållstillstånd för studier är alltid av tillfälligt slag under hela den tid studierna pågår.

Utifrån utlänningslagen har en studerande rätt att förvärvsarbета vid sidan av studierna utan uppehållstillstånd för arbetstagare, om arbetet utgörs av arbetspraktik som ingår i examen eller deltidsarbete som inte överskrider 20 timmar i veckan eller heltidsarbete under en tid då det inte ordnas ordinarie undervisning vid läroanstalten.

En studerande kan också ha heltidsarbete där mängden arbetstimmar överskrider begränsningarna ovan. Men i så fall måste den studerande innan arbetet börjar få uppehållstillstånd för arbetstagare eller något annat uppehållstillstånd för arbete.

De gällande begränsningarna i rätten att arbeta med ett uppehållstillstånd för studier gäller den tid då det ordnas undervisning vid läroanstalten. Men begränsningarna har upplevts som alltför stelbenta för de tillåter inte att den studerande delar upp sitt arbete och sina studier i perioder på lämpligt sätt. Om begränsningarna i rätten att arbeta var smidigare skulle den studerande bättre kunna planera hur försörjningsvillkoren ska uppfyllas. Därför vill utskottet, allt medan det understryker hur viktigt det är med framgång i studierna, lyfta fram förslaget i propositionen att man i stället för att begränsa det veckovisa antalet arbetstimmar begränsar den studerandes rätt att arbeta över en längre period så att arbetet jämnas ut till i snitt 25 timmar i veckan. Det är arbetsgivarens sak att se till att arbetet inte överskrider det fastslagna antalet timmar.

Arbete efter avlagd examen

När en studerande har avlagt examen i Finland får han eller hon stanna kvar i landet om villkoren för uppehållstillstånd uppfylls på andra grunder, t.ex. om den studerande har fått en arbetsplats. Den studerande beviljas tillstånd på samma grunder som alla andra utlänningar från tredje länder. Om förutsättningar för att bevilja uppehållstillstånd efter avlagd examen inte finns måste den studerande lämna landet när uppehållstillståndet för studier löper ut.

För att en utlänning ska kunna nyttiggöra den utbildning han eller hon fått i Finland på arbetsmarknaden här föreslår regeringen att en utlänning som avlagt examen i Finland på ansökan ska beviljas fortsatt uppehållstillstånd för sökande av arbete. Tillståndet beviljas så att det gäller från och med den tidpunkt då uppehållstillståndet för studier löper ut. Enligt lagförslaget kan uppehållstillstånd för arbetssökande beviljas en gång för en period av sex månader efter avlagd examen.

Utskottet påpekar att propositionen innehåller ett sådant problem med tanke på möjligheten att få arbete i praktiken att den som avlagt examen i Finland inte skulle ha rätt att ta anställning med ett uppehållstillstånd som beviljats för sökande av arbete, utan att det krävs ett föregående separat uppehållstillstånd för arbete. Det är också ett problem att det arbete som den studerande utfört under studietiden inte längre får fortsätta förrän uppehållstillstånd för arbete har beviljats.

Utskottet föreslår därför att lagförslaget kompletteras med en ny 81 a § som följer:

"81 a §

Rätt för en utlänning som avlagt examen i Finland att fortsätta och börja arbeta

Har en utlänning anhållit om fortsatt uppehållstillstånd för arbete eller sökande av arbete medan ett uppehållstillstånd för studier beviljat enligt 45 § 1 mom. 3 punkten varit gällande, får han eller hon fortsätta arbeta eller börja ett nytt arbete med stöd av det tidigare uppehållstillståndet.

Har en utlänning anhållit om fortsatt uppehållstillstånd medan det tidigare, utifrån 54 § 4 mom. beviljade tillståndet varit gällande, får han eller hon börja arbeta när han eller hon har hittat ett arbete.

Får en utlänning avslag på sin ansökan enligt 1 eller 2 mom. får han eller hon inte fortsätta arbeta, även om ändring har sökts i beslutet."

Med stöd av 81 a § 1 mom. i utskottets förslag får en studerande som avlagt examen i Finland fortsätta med ett arbete som han eller hon påbörjat under studietiden eller börja arbeta på nytt när uppehållstillståndet för studier löpt ut, om den studerande har anhållit om fortsatt uppehållstillstånd för sökande av arbete eller arbete. Villkoret för att få fortsätta arbeta eller börja ett nytt arbete är att man har anhållit om fortsatt uppehållstillstånd för arbete eller sökande av arbete medan det tidigare uppehållstillståndet för studier varit gällande. Det är inte möjligt att fortsätta arbeta eller börja arbeta om uppehållstillståndet har löpt ut innan utlänningen har lämnat in en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd. Det betyder att utlänningen har uppehållit sig olagligt i landet och då är det inte motiverat att han eller hon får börja arbeta utan uppehållstillstånd för arbete.

Utifrån 2 mom. får en utlänning som fått uppehållstillstånd för sökande av arbete börja arbeta så fort arbetsplatsen är ett faktum. Men utlänningen bör anhålla om uppehållstillstånd för arbete så fort han eller hon hittat en arbetsplats. Arbetet får fortsätta med uppehållstillstånd för sökande av arbete till dess att ansökan om uppehållstillstånd för arbete har avgjorts.

I 3 mom. föreskrivs att arbetet i de fall som avses i 1 och 2 mom. bör avbrytas om den sökande får avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd i första instans. Efter ett negativt beslut får arbetet inte fortsätta, även om beslutet är under överprövning efter besvär. Överprövningen kan ta en så lång tid att utlänningen eventuellt skulle få arbeta mycket länge utan tillstånd.

Avslutningsvis

Föreslagna 79 § 4 mom. tillåter att en utlänning som har avlagt examen i Finland har rätt att för-

värvsarbete "utan prövning enligt 72 § 1 mom.". Med formuleringen vill regeringen säga att en utlänning som avlagt examen inte utsätts för sådan behovsprövning eller annan prövning som framgår av 72 § 1 mom.

Utskottet framhåller att en utlänning i praktiken måste ha adekvata kunskaper i finska eller svenska för att få arbete. Därför är det viktigt dels att uppmuntra utlänningar att studera språken, dels att se till att det finns tillgång till språkundervisning.

I samband med utfrågningen av sakkunniga hänvisades det till problemen med tillämpningen av lagen om hemkommun (201/1994) som varierar från kommun till kommun. Enligt uppgift har inrikesministeriet startat ett projekt för att bereda en proposition om ändring av 4 § 1 mom.

i lagen om hemkommun som handlar om hemort vid inflyttning till landet. Projektet tar sig explicit an problemet med studerande och kommunernas varierande praxis.

Med hänvisning till propositionens motivering och annan utredning finner utskottet propositionen nödvändig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslaget med de anmärkningar och ändringsförslag som framgår av betänkandet.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår förvaltningsutskottet

att lagförslaget godkänns med följande ändringar:

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av utlänningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen av den 30 april 2004 (301/2004) 54 och 55 §, 68 § 1 mom. 1 punkten, 79 §, 80 § 1 mom. 1 punkten, 157 § 3 mom., 169 §, 171 § 2 mom. och 190 § (utesl.), samt fogas till lagen en ny 81 a § som följer:

54, 55, 68, 79 och 80 §
(Som i RP)

81 a § (Ny)

Rätt för en utlänning som avlagt examen i Finland att fortsätta och börja arbeta

Har en utlänning anhållit om fortsatt uppehållstillstånd för arbete eller sökande av arbete medan ett uppehållstillstånd för studier beviljat enligt 45 § 1 mom. 3 punkten varit gällande, får han eller hon fortsätta arbeta eller börja ett nytt arbete med stöd av det tidigare uppehållstillståndet.

Har en utlänning anhållit om fortsatt uppehållstillstånd för arbete medan ett tidigare, utifrån 54 § 4 mom. beviljat tillstånd varit gällande, får utlänningen börja arbeta när han eller hon har hittat ett arbete.

Får en utlänning avslag på sin ansökan enligt 1 eller 2 mom. får han eller hon inte fortsätta arbeta, även om ändring har sökts i beslutet genom besvär.

157, 169, 171 och 190 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 25 november 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Veijo Puhjo /vänst
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Nils-Anders Granvik /sv
Lasse Hautala /cent
Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd

Kari Kärkkäinen /kd
Lauri Oinonen /cent
Heli Paasio /sd
Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /cent
Ahti Vielma /saml
Tuula Väättäin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.